

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek s pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések; törvényhozási tájékozás elméleti tekintetben II; Szabolcs és Krasó megyék közgyűlései; erdélyi ügyek; győri tudósítás a dunagőzhajózási magyar vállalatról; a Kisfaludy-társaság népköltési gyűjteménye; nyilatkozat 1, 2; budapesti napló.)

Ausztria. (Az éjszakai vasút árvíz általi megszállása st.) Portugália. (A britt hajóhad Lissabon előtt; az aug. 13ki öszszeesküvés czélja meghusított.)

Spanyolország. (Hírek Izabella férjesüléséről.)

Anglia. (Aug. 19kei alsóházi ülés; hírek a francia katonaság kegyetlenségéről Algirban.)

Franciaország. (Tanúkihallgatás Henry ügyében; i-télemondás, a lapok ez iránti véleménye; Guizot és a miniszterelnökség; elegy.)

Olaszország. (A Diano di Roma XVII. Gergely kormány-politikája s egyéb tetteiről.)

Törökország. (Mehemed-Alinak Konstantinápolyban tartózkodása s onnan eltávoztása.)

Ausztrália. (Egy nyugot-ausztráliai gyarmatos levele a sziget kincsforrásáról.)

Elégységek.

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. s ap. kir. Főlsége az erdélyi kir. ügyek igazgató-ságánál ürességbe jött ügyészi állomásra Szentpályi Józsefet eddig ügyészi írnokot érdemesíteni; Nyszli testvéreknek Komáromban vezetéknevök „Diosy”-ra változtathatóság megengedni; továbbá Thuballa János bog-sáni kamarai urhéri mérnököt mint további szolgálatra alkal-matlant nyugalomba helyezni kegy. méltóztatott.

A hűszemélyes főtörvényszék váltószaki osztályában megürült iktatói állomásra Gály Vince váltófeltörvényszé-ki kiadó nevezetett ki.

A nmlgu magy. kir. udv. Kamra a Hoverlán megürült k. kamarai alerőszelemési állomásra Borsiczky Károly kö-rösmezei erdászfut alkalmazta.

A pesti elsőbírószágu váltótörvényszéknek megürült ír-nöki állomásra Jordán József segélydíjas gyakorló, s en-nek folytán Illés Antal a 300 p. ftny magasabb évdíjazatba léptetvén, az ekép ürességbe jött segélydíjas gyakorló-ságra Peláthy József díjtalan gyakorló alkalmaztatott.

Törvényhozási tájékozás elméleti tekintetben II.

Mi európai polgárok nem mertük tán a tiz parancs a-lapjaira építeni törvényhozási bástyáinkat, attól félve, hogy azt majd meg is kellene tartani (pedig: „keskeny a kapu, és szoros az út” Máté 7: 14). S valóban nincs is valamint nehezebb, ugy egyszerűsége erkölcsi szebb feladat, mint a szerzetet szabályát teljesíteni, vagyis kereszténynek lenni... (Pál I. róm. 13: 8, 9, 10.) Gondolja csak végig akárki a tizparancsot, ha könnyű é minden szakaszait megtartani? s nem kívántatik é hozzá nagy önlegyőzés? önmegtaga-dás?...

Hát még az új szövetség? mely még az ellenséget is szeretni parancsolja! kísértse meg csak ezt valaki... Pedig meg van írva!... Máté 5: 44.

Hát még a hegybércei tanítás? (Die Bergpredigt!) hol többi közt az is mondatik, mikint az ember még csak gondolatban se tántoruljon el, hanem tiszta legyen még gondolata is. Lehet é már ennél dicsőbb vagy magasztosb s isten képéhez illőbb valami? Tán szabadna mondani: az emberi méltóság ebben jut zenithéjére! És tudni kell, miként a diadalmas isten-ember koránsem pusztá szónoklat baj-noka, hanem a legelszántabb tény embere. (Máté 5: 16.) De a többség inkább szeret beszélni mint tenni (ki nem is-méri a szalmatüzet?).

Ha Voltaire azt mondá, miszerint egyiptusi József é-létét nem olvashatja a nélkül, hogy meg ne könyezze; én pedig azt mondom, mikint soha sem olvashatom az új szö-vetség ígét öröm, vigasz és lelkesedés nélkül s azt tartom, hogy a világon semmi sem viseli nevét oly méltán, mint a hellenes evangélion, mely jól magyarul annyit mint: „örven-detes hír” vagy inkább irodalmiasan: „öröm-üzenet!”

De hogy is ne? Mikor ó (a s z a b a d s á g f ő b a j n o k a) el kezdi a szellemi fejlődés elsőbbségére ragadni isteni szónoklatával az elme képzeldő és gondol-kodó erejét egyiránt; többi közt: „az öltönyről pedig mit aggdótok? nézzétek a mező lilomai miképen tenyésznek, holott nem fáradoznak, nem fonnak, pedig mondhatom nek-tek, miként Salamon minden díszében nem volt ugy öltözve mint azok egyik. Ha tehát a rét növényét, a ma létezőt, holnap pedig a fűtöbe dobatandót, isten ugy körülídsziti, mennyivel inkább titeket? kishitűek! keressétek előleg isten országát s a többi járulékal megadatik nektek” (Máté 6: 28. stb.) Ki olvashatja ezt öröm, vigasz s lelkesedés nél-kül? Hát a többi? Teli van az genialitással, eredetiséggel, legemberszerűbb elvekkal, leghatályosb erélylyel s leg-szendőbb gyöngödséggel, isteni észszel, erővel, velével, halhatatlan épséggel. De meg kell még (s talán legelső

helyen) jegyezni az új szövetségről azt is, hogy minden nagyszerű tulajdonai mellett még teli van egyszersmind kö-vetkezetességgel.

A római pandecták oly szívemelő elvekkal kezdő-nek, hogy az ember szinte valami utopiát várna belőle; te-szem azt, például midőn a szabályról (lex) azt monda-ja, hogy az praeceptum commune; „communis sponsio” (lib. 1 digest. tit. 3, n. 3.) t. i. hogy a „szabály általános parancs” azonban utóbb „de mancipiis” „eorum emtione venditione” olvas az ember! „quia emtor non impediendus, quominus re sua (t. i. a rabszolgát így nevezi) utatur. Sőt illy gyalázatos kérdést is olvashat benne az ember: an ven-dita filia, censeatur et venditus venter? Azután: „valet etiam pactum, ne manumittatur mancipium...” (lib. 18. digest tit. 7, n. 5. 6. és tit. 1, n. 20.) „Feudum enim est res domi-ni, cuius interest bonum habere vasallum” (lib. 5. digest. tit. 1, n. 80.) Továbbá „leges nostrae nolunt advocatum inire pactum cum cliente de quota litis” (lib. 3. digest tit. 1, n. 7.) Mondja meg már most akárki: ha vajjon commune praeceptum é azután az ilyen? ha általános é az ilyen törvény?...

Hát még a magyar hármas törvénykönyv prologu-sza? ... Hol többi közt az is mondatik: „quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris” (prolog. tit. 2. §. 5.) Itt már igazán minden kigondolható jót ígér magának az ember... Azonban alig haladt az ember egy két lapnyit munkájában, már látja, mi-képen a nemesi renden kívül minden más a törvényho-zásból ki van zárva mert Verbóczy a „szokás” (consue-tudo) alakulására többi közt megkivánja, hogy az populus által létesüljön... (populus potest consuetudinem inducere.) Már pedig előtte populus a nemesi rend; a többi „plebs” (prolog. tit. 10. §. 1. és §. 2.) Hát az Isó rész 9dik czíme? vajjon hogyan felel meg amaz isteni mondásnak: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

Az is nagyon szemebetűnő, hogy a szabad zászlós vérdíja 400 ft, a nemeseké pedig már csak 200 ft (1. rész 2. cz.) a parasztlaké pedig csak 40 ft, (Hid. rész 26d. cím 16dik §.)

Hát még hova vezetett az, hogy a zálogos perben a költségek meg nem térítettek!... planum tab. 975: dec. 11.) Végre: „advocati de quota litis et parte acquisitionis cum causantibus convenire non poterunt (1723: 38.) viz-sgálja meg már most akárki: ha vajjon akár a római akár a magyar törvénykönyv az általánosságai kellékek megfe-lel é? kiváltképen pedig a magyar törvényhozási követke-zetesen hű é amaz üdvös mondathoz: „quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris”... Kivált ha a parasztlak sorsát vé-gig gondoljuk! többi közt csak ama szavakat: „rusticus in terris quantum ad proprietatem, nihil juris habet” (Iae: 30. §. 7.) El van tévesztve itt az „idom” s ennek következténye az idomtalan (abnormis) állapot!...

Legyen tehát idom a törvényhozási az isten igéje, legyen alapelv a szeretet szabálya; hiszen ugy is legköte-letesb kötelék a szeretet (7. coloss. 3, 14.) Erre kell épít-ni törvényhozási bástyáinkat, és ha megerednek is a szél-vész fiválmai, szakadnak a záporok s a hullámok árjai; s iszonyú fergetegefogják megrohanni szerkezetét, rendület-lenül álland meg, mert köszirten alapul, t. i. az isteni ész a-lapján, mellynek törvényei nem kólapokra, hanem a szív lemezeire iratvák. Így kell nevelni a tanuló ifaltságot is, illy elvekkal, illy idomnak kell a közintézetekben is alapul és vezérelvül szolgálni! (az abstract definitiók s bármí ta-nok helyett...)

És így a kornyadozó erkölcsi test az „idomhoz” (ép-séghez) egykor bizonyosan visszatérend; ellenben az idomtól mindinkább el fog térni (recedet a norma) s meg-történhetik: „A sirt, hol nemzet sülyed el, Népek veszik kö-rül...” S az ember millióinak Szemében gyászöny ül...“

Az első kellék vagyis idom után következik a máso-dik vagyis jog. Bentzel Sternau azt mondja valahol, miké-pen a szabadság nem egyéb mint észtili függelem (Ab-hängigkeit von der Vernunft.) Sokan azt állítják, hogy a szabadság csak eredvény, és honolni ott szokott, hol jog uralkodik. Az a mi szabad, nem egyéb mint eredvénye an-nak, a mi szab, t. i. a jognak, melly szabályokból vagyis törvényekből áll, hol minden meg- vagy ki van szab-va, t. i. az örök idom vagyis a jog szerint. (S a törvény nem is jelent egyebet mint azt, a mi a jog tartalmából mint-egy kitöredézik, mintegy belőle van törve, törvény... tör-redék... fractio... fragmentum.) Lássuk tehát mi az a „jog”?

De mielőtt erre felelnék, meg kell röviden említe-nünk, miként a törvényhozási valamihöz szabni, idomítani kell, hogy idomtalan ne legyen, hanem idomszerű; s meg kell világosan mondani: micsoda legyen az, a minék ido-mát (typusát) a törvényhozási magán kell viselnie mindenkor? s ezen idom (mint láttuk) egyéb nem lehet, mint isten igéje vagyis igazság.

„Diis te minorem quod geris, imperas...”

Huc omne principium, huc refer exitum (Horat lib. 3. ode 6.) A jog pedig nem egyéb, mint józan ész igénye, vagyis a jogok általában istenszerű igények (mert jog a jótul ered; a jőzan szinte; már pedig nincs egyéb jó, mint egyedül az isten...) A jognak ellenkezője a botrány és kárhozat, vagyis az ál-ész igénye, vagy istentelen igények, áljogok („ál” nagyon ügyesen fejezi ki ez ellentétet, mert nemcsak azt értelmezi, mit őszinteségnek szokunk elle-nébe tenni, hanem egyszersmind azt, mit a „rosz” vagy nem jóféle s hamis (Ajtér) kitételekkel szokunk öszsze-kötni.)

De nekünk (embereknek) szellemi és anyagi érde-keink levén, a jót és „ált” ezekhöz képest kell meghatá-roznunk. Azért azt mondom, hogy szellemileg jó az, a mi a léleknek üdves... anyagilag jó pedig az, a mi az embernek hasznos; szellemileg „ált” az levén, a mi a léleknek ártal-mas, a „botrány”... a mi pedig az embernek „kárt” hoz, az már anyagilag „ált” vagyis kárhozat... Üdves, a mi a lélek épségére (ép létére) s ez értelembeli épülésére szolgál; minők az „örömmüzenetben” (evangelionban) fog-laltatvák; botrányos az, a mi a lélek romlására van (t. i. mik az örömmüzenet javaslatiba homlokegyenest ütöknek). Hasznos az, mi által külszükségink fődöttenek; kárhoza-tos ellenben az, mi által az ember megfogyatkozik éféle szük-ségei fődözésében...

Harmadik kellék a törvény. Mihez hasonlítsam a tör-vényt? Ugy kell képzelni a jogot, mint valami nagyszerű kincset, melly azonban egy szekrénybe van szuszakolva s az ember (a jogfejtegető) kinyitja s a kincsetnek minden részreit fiókokba renzezi el ugy, hogy e részek egyeteme a kincsösszeget teszi... vagyis a jogok (törvények) ösz-lete egy...

A jog olyan mint a nap világa, mellynek sugárai vannak; ugy sugárzik ki a jogbul is a törvény szinte. S va-lóban, a törvény nem is egyéb, mint a jognak töredékei; olly szabályok, mellyekre a jog (mintegy) kiszabatik; su-garak, mellyek a jogbul elétörnek, vagyis a jog maga min-den részleteiben, fajaiban előadva, . . . vagyis a jog (melly általános) közelebről meghatározva, megszabva, mint-hogy nekünk embereknek a határozatlanság, szabatlanság és általány nem egyéb, mint tökéletlenség. A törvény te-hát nem egyéb, mint okszerű szabály, melly a jőzan ész i-gényeit közelebről meghatározza s teljesíteni parancsolja, általányából absolutumából bizonyos részletekre (detail) s részletekre (partialitás) osztva. Zombory Leopold.

Szabolcsmegyei közgyűlés. Aug. 24dikén kezdődött közgyűlésünk kiemelendő tárgyai ezek: 1szőr a karlovici érsek isméretes körlevele következtében hozánk érkezett kegy. kir. leirat, melly szerint amaz rosszszaltatik, tárgyalatván, kissé élénk vitaközásra nyújtott alkalmat. Általában nem tetszett az a rendeknek, hogy e parancs-ban meghagyatik, miszerint a megyei tisztek, mihelyt cso-portos általtérésről értesülendnek, nyomozást tegyenek: vajjon nem valamely izgatásnak szüleménye é az? s egy-szersmind illy esetben a kormánynak jelentessék föl s an-nak jóváhagyása várássék be. B. S. táblabíró felhozá, hogy a bíró önmagától minden panasz nélkül nem vizsgálhat, az illy beavatkozások akadályoztatnák a törvény által kö-nnyítettetni kívánt átmenetet, különben is illy vallásbeli izga-tások, mint akármelly egyebek, büntetés alá esvén. K. al-jegyző megjegyzé, hogy a martiusi rendeletet, melly az 1844: 3. t. czikket a görög nem egyesültekre is kiterjeszti, törvénybeültözönek ismértük el, minthogy az országgyűlés mellőláttével szándék azt eszközölésbe hozni, illő tehát, hogy ennek szüleményét, azaz jelen parancsot is ollyannak nézzük s ne fogadjuk el. Voltak, kik kiemelték, hogy a törvény nem tesz különbséget: csoportosan térnek é által a lakosok más vallásra v. egyenkint, minek jelentetnék fel tehát jóváhagyás végett a csoportos átmenet? ez szerinte a törv. átvonhat-ná maga után, mert hisz jóváhagyás után tán évekig is vá-rakozni kellene s meglehet: hogy két három személynek át-térése is csoportos átterésre magyaráztatnák. K. Ö. szol-gab. szokott szónoklatával előadá a kérdésben forgó el-

eljárás különösségét, mely noha más nem illy fontos ügyben szigorú volt, itt egy ellenrendelettel megelégszik a helyett, hogy a zavarokozó megfenyítették. Aztán különös az — mondák többen — hogy főszeptem a katolicismus, 's nem sokat törődnek, ha valamennyi evangélicus egyszerre katolikussá lesz is. S. J. táblab. nem akar segédkezet nyújtani a törvénybe ütköző rendeletek végrehajtására 'sat. Határozattá lón, hogy a' rendelet nem fogadtatik el, a' csoportos áttérések följelenteni nem fognak, különben pedig, ha a' megye tiltott 's bűnös igazságokat tapasztaland, erről, mint szokott, majd rendelkezni fog. 2or Olvastatt a' nm. helyt. tanács azon intézvénye, mely parancsolja: hogy a' nyugalmazott 's nemesi rendű katonákat, ha nemesi adózásaikat nem fizetik le, a' megye jelentsen fel, hogy nyugdíjaikból tartozásaik vonathassanak le. Határozattat, hogy illy egyedek fizetni nem akarván, mint polgári törvény alatt levők pöröltessenek meg 's csupán akkor, ha rajtuk a' bírómár semmit sem vehet, szokott uton vétesse nek zár alá nyugdíjaik. Különben sajnos vala érteni a' rendeknek, hogy ezeknek is a' polgári hatóság alól elvonatása 's így az állományban több osztály-támasztás szándékba vétetik. 3.A' nm. helyt. tanács azon intézvénye, mely a' savoyai és nassau sorsjegyeket elkoboztatni rendeli, nem fogadtattott el, mert a' lotteriák általában tiltott nyereszkeként lévén, illyesekbe avatkozni nem akarunk. Nem hijányzott néhány csipós észrevétel is a' kizárólagos egyedáruságok követelésére; 4) felpanaszoltatva levén a' megyei kormányzó által, hogy a' rendek a' megyei orvosokat tetszésök szerint választják, holott azok kinevezése az ő jogához tartozik, erre nézve a' nm. helyt. tanácsból felvilágosításra szollitattak. A' rendek olly véleményben vannak, hogy ok olly orvossal akarják magokat gyógyíttatni, kihez nekik bizalmok van, nem pedig olly által, kit a' megyekormányzó nevez. Felirnak tehát, hogy az eddigi szokásnál akarnak maradni. — 5ör. Ugyancsak a' nm. helyt. tan. azon intézvénye, mely a' kebelbeli kisdodovók szabályait jóváhagyás végett fölterjesztetni rendeli, nem fogadtattott el, attól tartván a' rendek, hogy idővel még belső viszonyainkba is bekövetkezik az avatkozás. 6or. A' nm. kir. kamara levele, melyben megyénkkel bizonyos általa elítelt sócsempészkedőket testileg büntettetni kívánja, — teljesítése megtagadtattott, az választottván, hogy a' megyebeli bűnösök elíteltése a' megyét illeti 's nem a' kamarát 's mihelyt illy panaszszal fog előállani a' kir. kincstár, igazságot nyereud. — 7er. Martiusi közgyűlésünkön végeztük, hogy a' 'Pester Zeitung' számára csődhirdetések kinyomatásáért járó díjakat be nem szedendjük, most a' nm. helyt. tanács tőlünk a' csődhirdetésekért díj előre kívánja meg. Oda leszünk, mondának némelyek — ha előlegezünk, mert akkor nem sokat kérdi majd a' nm. helytartó tanács, hogy mellyik hírlapban hirdesse ki a' csődöket, tehát a' Pesther Zeitungra nem előlegezünk. — 8or. Biharmegye levele, mely a' helyettes főispánok miatti aggodalomban velünk osztozik, örömmel fogadtattott. (Folytatjuk). B—r.

Krassómegeének augusztus 5én tartott évnyedek közgyűléséből a' nevezetesebb tárgyak im ezek: 1) A' gyűlésről szóló körirat csak tizenegy nappal érkezett hozzánk később, mint az a'znapi párisi tudósítások az ágostai lap útján; 's ez igen világos jele haladásunknak Krassóban. 2) Az ismertes szabócsi levél ünnepélyesen megbukott, Krassóban az adminisztrátor szívesen látatik a' törvényességeken. — Továbbá 3) A' görög nem egyesültek áttérését érdeklő leirat egy kis vitát mégis ébresztett, ám-bár a' rr. mint látszik feltevék magukban, hogy ezentul illyes tárgy fölött nem igen fognak vitatkozni, elég volt e' téren gyakorlani tehetségüket addig, míg nem volt főispánhelyettesök; végre is, mivel az illyen vallási dolgok iránt igen jó, ha a' nép is tisztába hozatik, a' közgyűlés választványra bizá annak az illető helységekben kihirdettetését. Szó volt az elcsábítások, antinationalismus 's t. más eféléről, de ezek ugyszólván csak pro forma hozattak fel. 4) Leikes öröme ragadá a' közgyűlés tagjait nádor ó fenségének azon levele, melyben helyesi Krassómegeye határozatát, miszerint a' pestitanácskozványban megbizottatik által nemjelentek meg. 5) Hasonló lelkesedés feszíté az öröm és vigasztalás érzelmeitől áthangolt kebleket gr. Széchenyi István ó kegyelmessége levele felolvasása következtében, melyben a' nemes gróf a' róla megemlékező krassóiakat tette buzdítja. Az első rész mindenkitől megértetett, de ez utólsóra nézve nem mindenki jöve magával tisztába. 6) Pozsonymegye levele, vagy miként itt mondják: sétáló irata nagyban felolvastatván, félretétetett. — 7) Továbbá olvasattott az oraviczai bányászéki igazgatóságnak adminisztrátor ó nsgához intézett levele is. E' levél külső 's belső alakját véve, másutt természetesen a' rr. azt kérdezték volna: „tárgyalhatjuk é mi rendek, miután nem mihozzánk intéztetett? elvünké tevéen az irás szavát: nemo in alterius messem immittat falcem suam; azonban ns Krassó vármegyében az emberek nem olly különczködők, mivel az admi-

nisztrátor főkörmányzója a' megyének, tehát levelezhet még a' megyét illető dolgokban is. Viszszatérven azonban a' levélre, melyben a' neveztem igazgatóság tudatja főispánhelyettes ó nsgával, hogy a' kormány az oraviczai vidéktől egész a' Dunáig vasutat szándékozik építeni, megkéri tehát főispánhelyettes ó nsgát, hogy a' megyei tisztviselőket a' törvény-kívánta utasításokkal ellátni sziveskednék. Itt már természetesen azt kellett volna mondanunk, hogy a' tisztviselők a' megyeé lévén, csak is ez által utasíttathatnak; azonban illy csekély dolog ott, hol nagyobb czéloztatik, figyelembe sem vételhetvén, a' rendek csak örülni tudtak in gradu superlativo, hogy végre ok is fognak látni vasutat, mellyen hosszú lánccsal fog a' kocsiknak szaladni a' nélkül, hogy forspontos oláh lovak által vonatnék a' hegygerinceken. A' rendek tehát határozatképp kimondatni akarják, mit é: is ezennel teljesíték, hogy az ipar mezejére jöltéveleg kilépett 's a' haza javát olly hathatósan eszköző kormányt ezennel ünnepélyesen üdvözlük; megis parancsolják tisztviselőiknek, hogy a' vasutvonal kijelölésében 's az előmunkálatok megtételével fáradozó műértőket ezen eljárásukban nemesek ne akadályozzák, hanem gyámolítsák is és segítsék, ezt kívánván a' nép és a' közügy érdeke.

Krassómegeében a' közelet olly hangtalan 's a' népnek keresetmód-hijány miatti állapota olly meddő-szegény, hogy ezen vasutat, habár annak tán más körülmények közti megszületését örömeztetvén látnók, csak hazafias örömmel üdvözölhetjük. Bizony itt már ideje, hogy a' fővárosi hasznos ujtásokból a' provinciáknak is jusson valamieske.

Lugosi.

Utólsó szavunk a' somogyi pártok perében.

Aug. 28kán. A' Jelenkorban „többen“ aláírás a-att megjelent nyilatkozatunkbani védelmünk Z. ur a' pesti Hírlap aug. 7dik számában közölt válasza által csak egy szóban czáfoltatván meg, dandykról jellemző adataink pedig — már ex non defendit is — az illetőkön maradván, a' további vitakozást egészen fölőlslegnek tartanók, ha Z. ur válaszában, más ténre vivén a' szóváltást, olyanokat nem állítana, mik részint nem valók, részint ferde okoskodás szüleményei; még egy szót tehát. Ugyan édes Z. ur, hol vette Ön azon tant, hogy név nélkül vagy álnévvel írni nem lehet 's nem szabad? hát csak ennyire ismeri Ön a' haza és külföld journalistikáját? vagy a' „neki de mi“ még most sem férhet Ön fejébe? Tudjuk mi is, milly esetekben kell előállani névvel, — de a' névnek mindenkor oda bejegyeztetése csak olly esetekben szükséges, hol nem a' czikk a' névnek, hanem a' név a' czikknek kölesönöz némi kis fontosságot, olly esetekben, hol bizonyos czikkeket 's vele bizonyos „országos hírt“ író dicsőségének „álcillámjait“ a' kritika vagy a' priori a' szerkesztő kandallójának jöltéve tüze bizonyosan, füstbe perzselné (ó nemzeties újság!) ha alája bizonyos hirre kapott név nem volna függesztve. Azt is mondja Ön, hogy a' paraszt pártból senki sem szolt a' zalai levél mellett. Kereken tagadom, mert azonkívül hogy közölünk többen voltak feljegyezve szólásra, M. P. ref. lelkész nyilatkozatát minden jelenlevő hallhatta. Különben is a' keserű poharak üritését Ön ugy álmodhatta, mert Önnek multkoroi szavai szerint, a' zalai levél, daczára egy hosszú beszédnek, közlekedéssel fogadtattott el. Beszél aztán az érde megérteni nem bírva! csak arra felelek, mit a' következő pontban mond, hogy t. i. a' dandy folyton az ellenzéki téren küzdöttek; ha a' számítás egy évtől vagy legjobban a' legközelebbi tisztujtástól kezdjük, ugy az állítás ellen nincs kifogásunk; de hogy azelőtt, kivált országgyűlés alatt, Önt és Cs. Pt. kivéve, a' dandy párt in massa conservatív volt, azt is jól tudjuk. Ellenben nem pártunk egy része küzdött é K. V. vezérlete alatt mult hongyülés alatt és végén a' terjedni kezdő „conservatív-reform“ elem ellen; 's nem a' paraszt K. J. volt é az, ki egyedül szólt fel egy időben mint ellenzéki egy nagy fontosságu tárgyban, kinek a' dandy P. B. (a' b. p. Híradó szerint) olly hatalmasan megfelelt. Ezt büszkén hozzuk fel igazolásunkra, noha ezzel koránsem akarjuk vagy merjük azt mondani, hogy pártunk tisztán ellenzéki, mit Ön felekezetről állítani nem restelt. Különben ha önnök baráti csakugyan olly liberalis emberek, tanácsolja Ön nekik — különösen a' szorosabb értelemben vett dandyknak, kik önök pártjának szereztek a' nevet, hogy a' közeletben ne legyenek olly cast szelleműek, hogy ne dandyskedjenek par force, hogy magyarosodjanak meg már egyszer az istenért 's hitessék el velők, hogy a' nemes mesterségén tul egyéb czlok is vannak a' világon; ha ezt Ön kieszközölné, Öné a' dicsőség és a' hódolat részünkről. Azon vitára, hogy az „egy somogyi paraszt“ nyilatkozatát csak egy nomine et omine paraszt írhatta, azt jegyzem meg, hogy a' név nem igen használható fegyver. Önök haute voléeknek, mandarinoknak, negyedrészmagnásoknak, minket szegény pártnak, parasztoknak 'sat. nevezgetnek, 's ha most Önt követve a' neveket jellemzésül használnók fel, ugyancsak megjárna önök. Hogy miattam miért

ad oldaldőfést Z. ur a' Jelenkorban, azt meg nem foghatom; de a' nem olly sok előfizetővel gyonyolódás nagyon nevetéses olly embertől, ki in illo tempore az országgyűlési tudósítások és „Iránytű“ szerkesztője lévén, minden európai szerkesztők közt tán legkevesebb előfizetővel dicsekedett. Mind ezek után Önnök stylvirágait a' N. újságnak, néhány árva distinctióit pedig logikát tanuló ifjaknak (példányul: mikép nem kell distingválni) figyelmébe ajánlván, fegyverszünetet ajánlok, mert kapacitálni egymást alig fogjuk; én részemről megvallom, mikép Önnök utóbbi válaszból sem tanultam egyebet, mint hogy Önnök több „országszerte kitűnő személyes baráti“ is vannak. —

Egy somogyi paraszt.

Erdélyi ügyek.

Az erdélyi lapok most majdkizárolag csak követválasztások 's utasításokkal foglalkoznak. Az Erd. Híradó előadván a' történeteket röviden 's itt ott helyes észrevétellel világosítva 's fejtegetve; a' Mult és Jelen jeremiadozva, hol képviseltek buknak. Belső-Szolnok megyéről p. o. így kiált: „Belső-Szolnok megyében a' conservatív ügy ársaságra jutott, ott ezen párt emberei bizonyosággát adták a' Zsidóország felfordulásától fogva szent igazságának: perditio tua ex te Israel!“ — De elmés is szeretne lenni 's noha jelen időben olyanok is részesülnek kitüntetésben, kik magok sem álmodák ezt feldicsőítetéseik csak néhány napja előtt is, ó még is kétkedik, hogy az alsó-fejérmegyei követeknek alkalnok lenne kísértetbe jöni a' RR. azon határozata ellenében, mely szerint a' követek 6 évig kormányi kegytül függő hivatalt ne vállaljanak. Ennek az idő legbiztos tüzpróbája lesz.

Torda megyéről ezt írja kivonatban az E. H. Közgyűlése 24 — 27ig tartott, főtárgyai követválasztás 's utasítás-készítés volt. A' közelet tengerébe, mellyből a' legtávolabb 's legkisebb források is táplálkoznak, folynak be ismét a' magánérdekek legtöbbször 's legzajosabb törekvései. A' szembe tett törekvések soha olly élénken nem nyilatkoznak, mint midőn egyedek közt kell választani, mint midőn egyedek lépnek küzdéstérre egymás ellenében megnyerni a' választó többség hajlamát. A' diadal eszközlésére mindenik részen emberek apostolkodnak; való 's valóban okokat használnak fel; a' gyanúsítások sem maradnak ki, (ez nem csoda, hisz olly hatalmas gyanúsítási gyárak, minők egy pár lapjának, Erdélyt is bőségesen láthatják el a' nyagszerekkel 's tanelvekkel 's általában azt mondhatni, hogy illyenkor még a' legcsendesb véralkatu megyék sem kerülhetik ki a' lázas állapotot, de melly a' nemzettest egészségének nemesek nem árt, sőt, elkerülve a' rendzavarást, (minőt a' centralisták által annyira feldicsért Franciaország nem rég olly nagszerüen mutatott a' világnak) használ, mennyiben gyorsabb vérkeringést okoz 's a' szabadság villanyereje átrezgeve a' keblek érzelmit, kinyitja a' közelet bedugult csatornáit, hogy boldogság, megelégtetés és józan szabadság áradjon a' hon áldott földjére, mik bájos kerté varázsolják a' sivatagot is.)

Tordamegyében négy kijelölt közt történt a' választás, mindenik külön oldalról emeltvén ki a' közjó által, de mellőzzük politikai elveiket, mert, ugymond közlő — nálunk nincsenek kifejtett politikai elvek, nálunk igen sokszor tapasztalhatni, hogy ugyanazon politikai hitefekezetteliek egymás ellen ingerkednek 'stb. mert nincsenek kifejtett politikai pártok. De ez nagy hiba! mert lehet valaki jó, derék, pontos tisztviselő, de azért még nem törvényhozó, 's tekintetbe véve, mennyibe kerül egy jó törvény kivívása, ohajlandó, hogy csak kívántató készülségü 's elhatározott szilárd elvű egyedek lépjenek a' törvényhozás szőnyegébe, különben általnok sophismák által megzavartatván az illy egyébiránt derék férfiak olly törvények hozatalába is egyezhetnek majd, mellyek csak az ajánló szájában, de nem a' közeletben is terjesztenek boldogságot 's még az is következik az illy elvkeverékből, hogy a' törvények hozatalában nem vigyáznak kellőn az érteleme határozottságára, mire Magyarország például szolgál, hol aztán a' törvényt egyik igy másik igy magyarázza.

Tordamegyében is a' külön vallásfelekezetek külön szeretik magokat képviselni; mire az E. H. nagyon helyesen azt jegyzi meg: Mi úgy hiszszük, hogy a' követ bármi vallásu legyen, törvényhozás terén mindazon vallásokat, mellyek az álladalom nyugalmát biztosítják, tiszteltemben kell tartania, mi továbbá úgy hiszszük, hogy bármi vallásu legyen a' követ, a' küldőji által adott utasítványt szentülmegtartani köteles. —

Közgyűlés első napján a' m. főispán rövid beszéddel nyitván meg a' tanácskozást, a' teendő fontosságát emelék ki 's felolvastattott azon intézvény, mellyben az országgyűlés napja tudtul adatik. Ugyancsak a' m. főispán emíté, mikint most a' követek választásáról 's utasítás-készítésről kellene tanácskozni, de más indítvány következtében, mellynél fogva senki sem fogja szándékát kijelenteni: akar é követ lenni, mig az utasítást nem tudja 's nem látja, hogy az elveivel egyezik, határozattá lón egy utasítást készítendő bizottság

kiküldetése 's mialatt az utasítás készül, folyjon a' követválasztás, a' választás eredményét csak utasítás megkésztülével lehetvén megtudni.

A' választás modorára indítványoztatott, hogy itt a' kerületek (járások) vétessenek tekintetbe. Ez nagyon bajos; hisz a' követ nemcsak kerületét, hanem az egész megyét képviseli's nem kerülete, hanem az egész megye utasítása szerint tartozik szavazni. Ne tépjük illy provinciális érdekek miatt a' már ugy is eléggé elszagattott hont, egységért kiált a' testvér, egységeint az ég 's mi nem kerületek (járások) nem megyék emberei akarunk lenni. Eléggé korlátozva van már a' választás a' vallásrai tekintet miatt 's még ez is olly kelevény, melly bár naponkint érik, hozzá fájdalom nélkül nem nyulhatni. Hiedelmünk szerint ki a' megyének jó polgára, az a' kerületnek is az 'stb.

Ezek után utasítás-készítő bizottság nevezetett ki, mellyet némellyek az egész országgyűlés alatt kívántak fenahagyni, de az erről határozás azonkorra halasztatott, midőn az utasítás kész leend.

Zaránd megye aug. 18án tartá közgyűlését, a' terem zsufova volt. A' főispáni beszéd után felolvastatott az országgyűlésre meghívó-levél 's jöllehet mult országgyűlésen követei által kijelentette, hogy míg a' magyarországi 1836: t. cz. után származott kétes állásából ki nem szabadul, sem a' magyarországi, sem erdélyi hongyülésen nem jelenedik, tekintetbe vevén mindazáltal azon szoros viszonyokat, mellyek még mindeddig Erdélyhez fűzik, 's azt is, hogy a' viszályok kérdéseinek tisztára derítése a' bizonytalan jövendő homálya alatt van, nehogy ennél fogva rólunk, de nélkülünk hozatandó erdélyi törvények készüljenek a' megye számára, elhatározták az országgyűlésre követeket küldeni. (Szinte így okoskodhatott volna a' megye az utolsó magyar országgyűléskor is. Egyébiránt kár volna itt több szót vesztegetni a' részéről; a' tárgy magára voná egész Magyarország figyelmét 's így remélünk lehet, hogy a' jövő országgyűlés tiszába hozandja ez ügyet.) Követekké lettek Kozma Dienes alisp. 's Bihari Márton tábl., pótlóköveté pedig Baternai Antal szolg. A' követutastást a' m. főispán elnökölete alatt dolgozta ki egy választvány, de az hosszusága miatt nem közöltetik.

Ezután következtek a' közügyek. A' kir. korm. szék N. Haimágyon haszonbéréskedő zsidók eltávolítását ismételve rendeli, a' RR. ismételve pártolólak irnak fel. A' Zarándmegyét Alsó-Fejérrel összekötöni tervezett utvonáhról bővebb felvilágosítást kér a' kormányzék; 's ez fel fog küldetni. Kihirdetendő, hogy a' Magyarországha menni szándékozók mindennemű marháikat utlevélökben megismertető jegyeikkel jelöltessék ki, mert az így körül nem irt vagy jellemzett bármely marhát mint gyanust lefoglalandják. Egy más kormányzék ki leirat kérdi: az Erdélybe vándorlott württembergiek közül Zarándban telepített vagy gyarmatosított é valamelyik földesur? hányat? 's mi szerződés mellett? 's mind ezen kérdésekre hat hét alatt felküldendő feleletet kíván. A' megye megegyend. Közlő tudomása szerint eddig a' megyében egy sem települt meg; de hogy e' szerencsétlenek egy része koldulgatott, erről maga szerzett aug. 19d. fájdalmas tudomást. Schmidt Ignác neve ezen Rothféle nyomorítottnak, ő is viszályadult honába. Déván néhány nap mezei napszámában dolgozott 's mit bérül szerzett, népes családjával fölemésztette, tovább menendő vagy ha helyet kapna, megtelepülő, Zarándba ájtott koldulni, Déván hagyta beteg nejét 's négy gyermekét. Annyi viláma nincs az égnek, mond az Erd. Híradó, mennyt ezen elkésereedett családapa, inségfacsarta könnyel, hallottunkra esábitója fejére imádkozott! — Alsó-Fejérnek a' württembergi vándorok felőli figyelmeztető felszólítását rokonérzettel vették a' RR. 's a' követek utasították telepítési országos törvényezikk eszközölsére. Gróf Zay Károlyt, ki pesti posztóraktárát ajánlja, felszólítandják, hogy Debreczenben is nyisson raktárt, mivel az ő kereskedők innen 's nem Pestről látják el magokat árukkal. Körösbánya város közönsége némi hajdani jogot tartalmazó levélhez ragaszkodva a' megyei közgyűléseken képviseletet kér magának; e' kérelmet a' RR. elutasították. Ez furcsa 's épen most, midőn az egész civilisált világ népképviseletről szól 's álmodozik. A' körösbányai g. n. egy. egyházkerület esperese előterjesztvén, hogy a' nép vasárnapokon istentisztelet alatt is botrányig üzi a' koresmai dorbézolást 'stb. st. kéri a' RRket ezek megszüntetésére; mire a' RR. határozta, még pedig: „hogy a' templomok mellé kézi kalodák állíttassanak, mellyek rekesztendő mind azon nemes-levéltelen, kik három vasárnapon egymásután az istentiszteleten meg nem jelennek; hasonló büntetést szabván azokra is, kik templomozás ideje alatt részegeskedés 'stb. által az imádkozókat botránykoztatják; egyszersmind a' templomozás ideje alatti becsüdtetés 's falusi törvénykezések szorososan tilosak.“ Erre nagyon helyesen azt jegyzi meg az E. H. Keresztén templom és kaloda miképp férnek össze? 's alig hihető, hogy az ur Isten ked-

vesen venné a' kalodás ember imádságát. Serkentse az esperes népet gyermekeik iskoláztatására, apostolkodjék a' mérsékelti ügy mellett, ez sokkal sükerebb és keresztyénibb lesz, mint a' kaloda.

Fogarasvidék en Teleki László gróf lemondása következtében Zeyk József választatott követnek.

A r a n y o s z é k r ó l Fosztó Ferenc és Biró Sámuel lettek követekké. Az utasítás főbb pontjai: A' hirlapíróknak hely, a' magyar nyelv, tisztválasztás 's egyéb tárgyakról mult országgyűléskor felküldött törvényjavaslatok megerősítése; a' kapcsolt részek megtartása; az unio, urbér, adó 's egyéb tárgyakban készített rendszeres bizottsági munkálatok közlése a' törvényhatóságokkal. Az 1837ben fölterjesztelt sérelmek orvoslása; telepítési 's honosítási törvény; székely nemzeti gyűlések, országos bank 's hitel-törvények; a' Maros vizen gőzhajózási szabadíték az azt kérő részére. Ezen kívül nevezetesb tárgy volt az alsó fejmegyeyi átirat szellemébeni fölírás.

U d v a r h e l y s z é k követei: b. Wesselényi Miklós, még pedig minden ellenmondás nélkül egy szív 's lélekkel; szavazás utján pedig illy. gr. Bethlen János és Szombatfalvi József. A' követi utasítás majd egészen az, mi eddig volt. Urbérhez 's adóhoz nem fognak szólani a' követek, míg erre nézve külön utasítást nem kapnak. Hol a' követi utasításban az volt, hogy midőn valamely tárgyban egyenes utasításukat kevesebbségben látják maradni, csatlakozzanak az utasítás szelleméhez rokonabb nézethez, kérdés támadt: vajjon Udvarhelyszék a' kormánypárt, vagy az ellenzékhez tartozik? Egyik követünk tagadta, hogy Udvarhelyszék az ellenzékhez tartozhatnék. — És csakugyan e' kérdésben nem történt határozat jegyzőkönyvileg. Egyébiránt az Udvarhelyszékiek egészsége marnáikéval együtt jó. Tartsa Isten továbbra is őket. E' székblől 5 királyi hivatalos van kinevezve.

Kisfaludy-társaság. A' magyar népköltési gyűjtemény második köteté immár sajtó alatt; 's világ elé kerül a' jövő october elején. E' második kötet nem pusztán folytatása, hanem bizonyos tekintetben kiegészítője lesz az első kötetnek, mert adatni fog benne a' dalokon kívül, néhány ivre menő értekezés a' magyar népköltészetéről, bölcséleti, történeti, szép- és lélektani szempontból, továbbá egy mind a' két kötetre szóló tartalom-jegyzék, a' dalok vidékeinek, honnan beküldettek, a' mennyire lehet, hű és pontos közléseivel. Uj rovat leszen azon dalok, mellyek ismét költőktől mentek már által a' népbe, 's gyűjtőink által a' nép ajkáról másoltattak le, illy czim alatt: „ismert költők népdalai.“ Uj leszen az is, mit „Székely népdalok“ czim alatt fog hozni e' kötet egyenesen a' székelyföldről nyújtott közlések után.

Ennyit a' kötetéről általánosan, és előre. — Most egy szives kéréssel fordulok a' tisztelt közönséghez. Jól tudom ugyan is, hogy hazánk külön vidékein, leginkább az ausztriai szék felé, az első kötet majd 1 ft. 36 majd 1 ft. 48 kr. sőt 2 pfton is árutatik, pedig bolti ára csak 1 ft. 20 kr., minél fogva ohajtanám, hogy azon tisztelt hazafiak, kik e' gyűjteményt folytatva birni kívánnák, valamint azok is, kik aláírási ivatek fogadtanak el: tennének rendelést nálam, folyó, september végeig; 's így a' lehetőleg jutányos és pompás kiadáshoz, egy pftért juthatnának, mi végett mindazokat, kik a' „mondott időig“ jelentkeznek, úgy tekintem, mint előfizetőket; mert azontul a' könyvére 4 huszas' leend. — Nagysága, mint az 1ső köteté, 30 iv.

Igen fájjalnám, ha én első könyvet akarván adni közönségem kezébe, csak hogy minél jobban terjedjen az, ezé-omat el nem érném; azért is teljes bizodalommal reménylek a' nagyérdemű közönség méltánylatában. Pest, sept. 4. 1846. — E r d é l y i János, s. k. szerkesztő kiadó, lakásom czukor utca 496. sz.

Magyar gőzhajózási ügy a' magyar Dunán.

Győrött sept. 1jén: A' győri „V a t e r l a n d“ köv. nyilatkozik a' győri gőzhajózási ügyében: „Az aláírás a' Győr és Pest közti gőzhajózársra nézve legörvendeztetőbb sikerrel foly. Tegnapelőtt óta azonban elannyira megtorlódott az aláírások száma, hogy ha akarjuk, miként az itteni társaság tervében van, hogy Pozsonyt, Komáromot, Esztergámot, Pestet, Budát is érdekünkbe vonjuk és a' részvényekben részeltessük, az aláírást ideiglen föl kellett függeszteni. Örvedetes jel gyanánt jelenjük, hogy az itt aláírt részvények nagyobb része szilárd kezekben van, és hogy mind Sztankovics olgá a' megyés püspök, mind a' megye és város tisztviselői, a' kereskedői kar és valamennyi gazdag magányos e' vállalathoz csatlakoztak 's azt leghőbb buzgalommal pártolják. A' mint a' dolog most áll, csak a' legszebb előmenetelt reménylhetni 's a' sikerületről legkevésbbé sem kételkedhetni. Adja isten, hogy most semmi apróceprű magányérdek akadályozólag ne álljon utunkba, hogy a' czélt elérhessük, melly még ugyan távol van, de a' mellyhez egyesített erővel mindinkább közeledünk. Az első közgyűlés ma d. u. 3 órakor tartatik a' város háznál, mellyre minden

aláíró hivatalos. Ez alkalommal legyen szabad köv. figyelmeztetéseket tennünk. Czélhoz csak e g y e t é r t é s vezet-
het; ne vitázzunk üres formások körül, legyen tekintet nemzetiségre e' vállalatnál, a' mennyire csak lehetséges, a' nélkül, hogy olly szükkeblűek lennénk, hogy abból mindent, a' mi nem magyar 's nem magyarul van, száműznénk. Adja elő véleményét mindenki azon nyelven, mellyet legjobban tud, habár nem magyar volna is, de jegyzőkönyvünket nemzeti nyelven vigyük. Ne baktassuk meg magunkat, hogy a' hajónak magyar vasból, magyar fából és született magyarok által kell készíttetnie, különben a' vállalat mindjárt kezdetben törést szenved. Levelezzünk továbbá az angol, francia 's németországi gyárakkal ne magyarul, hanem angolul, francziául, németül, különben a' legbecsesb kincset, az időt elveszljük és a' választványba inkább olly férfiakat választassunk, kik gyakorlati, kereskedelmi ismeretekkel birnak, mint ollyanokat, kik csak hosszu beszédet tudnak tartani 'stb. —

Vállalatunk olly egyszerű 's a' létesítésben olly sok nehézséggel van összekötve, miképp minden erőt meg kell feszíteni, hogy a' kezdet előtt törést ne szenvedjen; de ha a' bécsi társaság országunk szívében minden akadályt legyőzött, melly a' vállalat elibe torlódott, miért ne alapíthatnánk, akkor mi is magyarok országunkban 's magunk folyóvizein gőzhajózást, melly a' bécsi társasággal ki bírná a' versenyt állni és szerencsés sikernek fogna örvedeni! Nekünk szebb jobb, fényesebb jövedőnek lennie kell; a' felvilágosodás lelkének nálunk is mindinkább el kell terjednie 's minket végre azon magasságra emelnie, mellyet más nemzetek irányában várni 's reményleni jogosítva vagyunk.“ Hl.

Nyilatkozat. A' Budapesti műkedvelő társulat' utolsó előadása alkalmával jónak látta — nem tudom, mi czélből? — nevémet a' „Régi pénzek“ M i n d s z e n t i szerepében Szabó Károly ur játéka által pelengérré állítani; — én kötelességemnek érzem nyilvánítani, hogy azon előadásban részt nem vettem. Pest, sept. 2kán 1846. —

N y a k a s I m r e.

Nyilatkozat. Több, nemcsak külföldi, de hazai magyar és német hirlap hirdetvén azt, hogy alulirt cs. kir. kamarási czimmet, több küllországi rend-, diszjelek 's más kitüntetésekkel 's köztük jelesül a' francia Lajosrend, sziciliani sz. Ferdinand-érdemrend nagy keresztyével, badeni hűség-renddel, ugy a' parisi academiái tagság oklevéllel díszesítettett, sőt a' francia király által különösen is megjutalmaztatott; mind ezen hireszteléseket alaptalan koholványoknak annál is inkább nyilvánítja, minthogy alulirt illy 's más magánuton vett álnok hírek 's kecsgetető ígéretek által elámitatva, elégséges megfontolás 's ovakodás nélkül ezekkel egy részben élni 's használni is nem állította, most azonban a' hiu elcsábításoknak méltatlanságát átlátván, e' köznyilvánítás által is reményli a' nagy közönség előtt jövendő komoly viseletét behönyíteni. Kelt Pozsonyban, aug. 30kán 1846. Felsőbüki B ü k y L á s z l ó.*)

Budapesti napló. (Sept. 10kén.) Irodalmi újdonságink sorában méltán első helyet foglal Hanák János „Természetráj elemei“ ifjuság számára irt munkájának második javított és bővített kiadása 114 f. ametszvényel Hartleben és Altenburger könyvüzosknál és költségin, minek ára 1 p. ft. Szerző neve eddig is érdemmel említettett a' természettudomány terén fáradozók sorában; jelen művében ismét azon könnyed, szabatos és világos írásmódot találjuk, mellyet főleg ifjuság számára irt munkában minden írónak követnie kell, hogy megértessék, 's a' tanuló kedvet nyerjen okulással könyve forgatására. Különös jellemzéssel készítő szerző természetráji műszavait, mellyek által nyelvünk ez ágát sok természettudósinknál szerencsésebben gazdagítá; 's hogy részvétre talált, elegendő tanúsága munkájának ujjabb megjelenése, mellyhez számos még ujjabb's gazdagított kiadást kívánunk. — Utazásából megtért Nagy Ignácunk több megyei tapasztalás után azon szomorú hírt harangozza, hogy hölgyeink szenvedéllyel kártyajátéka szánták magokat, — mi férfiakban is veszélyes tulajdon, a' női kecsket pedig vagyonosul tönkre silányítja — szüksegg volt az írónak irtó háborút támasztani e' terjeszkedő kórsg ellen, és szerekről gondoskodniok, mellyek az élvágányt gyöngéd nemnek illő díszes foglalkozást okozzanak; ez volt az irodalmi bajnokink törekvése, 's ezek legujjabbikától Jókay Mórtól ajánljuk a' „Hétköznapi“ című 2 füzeti regényt. Fia-
tali írónk avatott tollától nem mindennapi hétköznapiakat várhatni. — A' törvénytudomány terén illy című munka jelent meg: „A' magyar váltótörvény hiányai és azok kiigazítására javaslatok. Irtá Pajor István váltójegyző és ügyvéd.“ Ára 40 kr. pp. Kiáltó szüksegg az e' munkában elősorozott hiányok, mellyeken segíteni szüksegg a' törvényhozó testnek. — Pest légszeszszeli világitatása már bérbe adatott 's árlejtés utján naponkint 100 lámpára 1 ft 3¼ kr esik pengőben. E' rendszer az eddigi olajvilágitásnál 12:0 p. ftal lesz drágább. — Az utóbbi törvényszakon nagy számban össze-
gyülekezett kir. táblai jegyzők sajnos, még annyira nem világosodtak fel, hogy inségre jutható ügyfeleik ápoltatását szükseggnek találják, beteg-ápoló intézetük feletti több rendbeli vitalkozás után elhatározták, hogy nem határozhatnak; épen eszmelánczolon e' napokban egy majd szá-

*) Minthogy a' feneblített kitüntetések lapjaink is közölték, ezélszerűnek tartottuk e' mystificatiók nimbusa elosztatására e' nyilatkozatot ide iktatni. Szerk

nas nyilatkozék: vajjon töltve voltak é a' pisztolyok vagy nem. A' királyról folyvást legnagyobb tisztelettel szól's általában azt nyilatkoztatja, miszerint ő kitszem gyűlöl. Két év előtt az élet neki mindene volt, ezért tébolydába (bolondok házába) akarta magát zárni, most azonban az örültek házától iszonyodik, és csak a' halál szabadíthatja őt meg önmagától. A' Journ. des Débats következőleg írja le megjegyzését: „a' vétkest négy hatósági őr vezeti be. Fekete köntösbe van öltözve 's pászszemet hord. Tagai soványak, egész külseje gyengés. Beléptekor üdvözlő a' bíróságot, de miután a' padra ereszkedik, idegi reszketésben látszik szenvedni. Feje csüng mint aggastyáné. Kábultságát érzi 's gyakrabban szippant sülyedt lelke fölelevenítésére.“ Második kihallgatáskor valamivel nyugodtabb és szilárdabbnak mutatkozik. Végszavai után, miszerint pisztolyai „feltalált“ vagy „költött“ töltése iránt semmi további nyilatkozást nem adhat, homlokát kezeivel elfödé 's úgy látszik, mélyen indult meg. A' Constitutionnell beszéli, miszerint Henry, midőn a' főjegyző vagy főtollnok (Obergreffier) 's a' pairkamrai rendügyelők legöregebbike itéletfelolvasás végett hozzá a' börtönbe léptek, ugyanazon reszketésgé szállta meg őt, mely a' perfolyam alatt mutatkozik rajta. Arca, hirtelen sápadtsággal bevonva, félelmet, aggodalmat fejezett ki. Következő nap védügyésze Baroche látogatta meg őt; ekkor sokkal esendeb és elszántabb volt. Henry Baroche előtt igen sokat beszélt, de értelem és öszszefüggés nélkül. Csak annyi világlék ki szavaiból, hogy a' királyt meg akarja kérni, miszerint a' holliglani kényszerítő munkára szóló büntetést deportatióra változtassa. Elítéltetése óta határozottan állítja, hogy a' pisztolyok nem voltak megtöltve, 's ha kívánják, kész ezt be is bizonyítani. — Mint jól értesült körökben hangzik, Henry elítéltetését holliglani kényszerítő munkára nem fogják betű szerint végrehajtani. Mindenesetre kegyelmet ad a' király neki 's ez számúzetással fog merényeért bűnhődni, vagy valamely ápodlába „maison de santé“-ba például (trappista kolostorba) záratik.

Annyi mintha már meg volna, hogy Guizot a' miniszteri elnökséget felvállalja. Az utóbbi értekezések, miket e' státuszférfiu a' királylyal tartott, megegyezést eszközöltek e' tekintetben. Az „adományozási törvény“ egyike leend az első terveknek, mikkel a' kamra legközelebb öszszejövetekor ostromoltatni fog. Duchatel nem kételkedik, miszerint az uralkodó ezen kedvező-ohajlását legalább 30—40 szó többséggel a' követkamrában keresztülviszi. Ama tervvel, miszerint a' király ifjabbik fiát Spanyolország királynőjével öszszeházassíták, már régebb idő óta egészen felhagytak, noha ezt még sokan kétségbe akarják vonni. Mint állítják, maga Montpensier herceg is ellene nyilatkozott ez öszszekötötésnek 's anyja egy illeten tervet egész befolyásával ellenez. Nagy aggodalom uralkodik Franciaországban is a' szűk termés miatt. Mosel megyében (Metzben) nem engedték meg és parasznak, hogy gabnáját drágábban adja el a' többinél; ellene támadt a' lakosság 's a' megyefőnök és státuszgyűvőd közbejárulására volt szükség, hogy a' béke ismét helyreálljon. Meuse megyében is gonoszak a' sejtelmek. A' rozs majd általánosan rosszul fizetett 's ezzel hiányzik kenyere a' népség nagy részének; 1845ből csak igen kevés tartalék volt, minek természetesen iszonyu az ára. Az árpa is alig fizet jobban mint a' rozs 's hiánya szerfölött érezhető 'stb. Ha ezen tények már magokban nyugtalanítók, még nagyobb mértékben fognak azoknak látszani, ha az 1845diki szinte csekély aratással 's burgonyakórsgággal hozzuk öszszekötötésbe. Déli Franciaországban a' mezei gazda kétségbeeséssel szemléli burgonyaföldéit, semmi reménye nincs élvezhető gyümölcsre. Havre környékén állítólag egyetlenegy darab föld sem maradt mentes e' bajtól. Párisi piacon a' burgonya már most is szörnyű drágán árulatik 's minden élelmi szer általánvéve olly drága, mikép emberemlékezett óta nem volt. Hogyan lesz majd még a' télen? Ha folyvást így emelkedik a' gabna ára, akkor egy font kenyér 7—9 kron fog kelni. — Strassburghól ellenben aug. 26ról írják, miszerint a' kenyér 's legszükségesebb élelmi szerek drágulása nem gerjeszt már többé olly nagy aggodalmat, mint néhány nap előtt, mert a' tudósítások felső Alsatiából 's a' szomszéd Mosel és Meurthe megyékből gazdag burgonyatermést reméltetnek.

A' kormány tudósításokat kapott az oceaniai francia telepítvények kormányzójától (ápril 14kéről), miszerint a' benszüllöttek (Taiti szigetbeliek) a' papeiti vonalokat megtámadták, de haladéktalanul 's erélyesen verettek vissza.

Mert a' francia sergek 's a' velők szövetséges benszüllöttek több rendbeli kirohanásokat intéztek, mik sikerdus eredményekre vezettek; a' telepítvények tökéletes biztosságot élveznek.

Olaszország.

A' legújabbban érzett földrengés nagy részben Toscanára szorított. Pisa 's Livorno városok képezék a' középpontot, többi helyen mindennél gyengébb volt az. A' rómaiak lelkesedése IX.d. Pius irányában folyvást növekszik 's

aug. 15én újabb jeleit adák, miszerint trónja oszlopai nem egy párt, hanem az egész nép. A' szentséges atya 's Gizzi bibornok több reformterv vizsgálatával foglalkodik, mik lassan közrebocsáttatnak. Hogy egyébiránt Gizzi bibornok az általa követendő politika elveit előre nyilvánítani fogná, az nem remélhető. Ő ugyan minden józan javításra kész férfiu, de a' kormányt mégis a' pápai szék szellemében viendi. —

A' Quirinalban viszatetszőnek találtott, hogy az egyházi státuszban megjelenő lapok közül egyetlenegy sem tárgyalá méltányosan a' kormányterveket, melyek elhunyt XVII.d. Gergely 15 éves pápasága alatt részint javasoltattak, részint a' közjó érdekében létesítették. IX.d. Pius szavát adá, miszerint a' legközelebb mult intésül szolgálend neki jövőre nézve, 's ime a' Diario di Roma most, harmadfél hónappal XVII.d. Gergely halála után, ebbeli mulasztása sokszere mentegetési között, egyház's politikai dicsdalt harsog emléke 's tényeire. A' Diario Gergely sajtáságos egyházi és státustényei közé számítja e' következőket: szokatlan elmetehetség- eszély és jellemzilárdasággal felruházva, hittani dolgokban rendkívüli ismeretekkel fölkészülve levén, minden erejét oda fordította, hogy a' kathol. egyház dogmáit minden újítási elméletől tisztán tartsa fen 's a' látható egyház határait a' lakott föld legvégső szegletig terjeszse. Innen származtak a' tévtanok 's istentelen egyetek ellen intézett szigorú proscriptióji, a' rabszolgakereskedés eleni tilalom, közbejárulta az alpereseken tuli püspökök ellen elkövetett méltatlanság tárgyában és szüntelen segítő véd pártfogása a' vallás miatt üldözött hitsorsosoknak. Egyike volt főgondjainak a' térítő intézeteket ismét föleleveníteni; e' részben sikert leginkább a' püspököknek hiveik közti jelenlétől látszék remélni, e' miatt alapított új püspökségeket. A' pápasága alatt előfordult nagyszámu áttéréseket a' térítő intézetnek (propagandának) tulajdonítá 's emlékpénz által örökíteté meg azokat. Nagy volt bőkezúsége a' római egyházak 's ezek közt a' vatikáni bazilika iránt, melynek a' drága szent kereszteteklyét ajándékozta. Ujgranadába apostoli követküldött 's Mexico felhatalmazott diplomatiái képviselőit fogadta. Az orosz czártól a' sz. Pál egyház számára drága malakhit ajándékokat, Mehemed Alitól alabastrom oszlopokat nyert. Abyssinia három keresztény országiból (Tigri, Amara és Soa) hódoló szövetség érkezett hozzá. Az egyházistátusz belső igazgatására határozott parancsa következtében bizottság ült öszsze, szintugy a' polgári 's fenytő jog átnézésére. A' földrengés által öszszerongált umbriai városok részint fölépítették, a' pápai aranypénz tizedlára csökkentetett, a' fiumicino kikötőhely megjavított, a' civitavecchia erősség kiterjesztetett, az anconai helyreállítatott, új kikötő épült Terracinánál; engedélyt adott a' kereskedelmi kamra, római bank, élethiztosító intézet- és takarékpénztár-alapításra, rendeket részint újakat létesített részint a' régieket éleszté föl, a' szegény nép neveltetésére „keresztény iskolákat“ alapított 's gyámolítá és védelmezé a' szépművészeteket. A' heturriai 's laterani muzeumot alapítá 's a' vatikáni könyvtárt bővité 'stb. 'stb. Hol e' munkálatok mellett a' közpénztári költségek nem voltak elégségesek, ön erszényéből pótlá azokat. 1838ban a' libriana basilika madonnáját drága gyémántkoronával díszesíté. 1839ki májusban szentekké nevezte: Liguorit, F. de Girolamot, G. della Crocét, P. da san Severinót és Giuliani Veronikát. Az itt elősoroltak, meg számtalan egyéb érdem mind az mikkel XVII.d. Gerg. pápa az egyház és státusz irányában tündöklött.

Pisából aug. 24kéről írják, miszerint ota a' vulkáni tűnemények egészen lecsillapultak. Nagyobb városokban, mint Florenz, Livorno, Pisa Luccában ünnepélyes hála-könyörgések rendeltettek a' veszély elvonulataért 's a' három havi szárazság után beállott bő esőért. Csodatevő boldogságos szűz képei és szent ereklyék állítottak ki tisztelésül. Pisában több nap folytán gyász és bánatöltonyös férfiak csoportjai vonultak által az utcákon. A' híres csodatevő Máriakép, mely a' főegyházban zár alatt őriztetik, aug. 23án ünnepélyes egyházzárdatalon, az érsek, városi hatóságok, rendlovagok 's nobilik kíséretében köröskörül hordoztatott, mi 1799 óta nem történt, midőn a' francziáktól megszabadulás szolgáltatót reá alkalmat. Egymásután két este a' város 's egyház belseje ki volt világlitva.

Törökország.

Aug. 17kén Mehmed Ali Esseri Dzsedid gőzösön viszatért Egyptusba. Kisérete saját hajóján volt, Hamid bey kíséri őt vissza. Cavaleban kiszáll az alkirály, születés-helyét még egyszer meglátogatandó. Megparancsolá, hogy a' házban, hol született 's most egy pár napig mulatni szándékozik, semmi változtatás vagy javítás ne történjék, hogy annál élénkebben idézhesse gyermeknapjait emlékezetébe vissza. Utolsó napokban Mehmed Ali tiszteletére ismét számos lakomát adtak; 's a' szultánanya, 's valamint Esma szultánno, a' nagyr nagynénje is megvendéglék őt. Elfogadá mind ezen meghívásokat, de rendszeren majd mitsem evett. Altaljánvéve szerfölött mérsékeltén él. Ő maga is adott me-

nye házában lakomát, mire Bourqueney aszszonyság 's Wellesley lady is hivatalos vala. A' benyomás, melyet látogatása okozott a' török világban, jó 's kielégítő. Azon 50 millió piaster, melyet a' pasa Konstantinápolyban mulatása alatt kiadott, neve hitelét a' népnél még inkább emelte. A' mint beszélük, számos ajándékot adott a' szultánnak 's a' török nagyoknak 's bármily szép és kedves legyen is ez, de mindenesetre legszebb és legkielégítőbb az, hogy személyesen jött Konstantinápolyba, urának a' szultánnak hódolni; noha az európai körökben erős a' meggyőződés, miszerint Mehemed Alit csak politikai 's önhaszonlesés vezette Konstantinápolyba. Mehmed Ali koránsem azon ember, hogy ő 80 éves korában olly nagy utra menjen, fejedelmi ajándékokat vigyen, a' szultán előtt alázkodva hódologjon, a' szultánanyának udvaroljon, a' nagy hivatalnokok előtt bókoltjon, milliókat ajándékozzon csupán a' végett, hogy pusztá füstöt csináljon a' világ előtt. E' mögött rejlik valami. Mi legyen az, még nem tudhatni, hisz majd meg fogják látni, csak muljék el a' ramazan hónap. Sokan mindenfélet gondolnak, de legroszabbul jártak, kik azt hívék, hogy M. Ali azon kegyelmért volt esedezni, miszerint Tunis és Tripolis kormányzóságát reá bízzák. Bucsu-udvarlása a' szultánnál aug. 15kén történt. A' szultán ekkor brilliáttokkal ékesített arczképét ajándékozta a' pasának. Azon ajándékok közt, miket M. Ali a' serailban kapott, nevezetesbek: egy 27 karat nehézségű brilliánt 's ékszeres arany diszedény. A' szultán palotájából M. Ali Chosrew pasához ment bucsuzni, 's itt előbb az ablakokból egy hadi gyakorlatot nézett. Chosrew seraskiernél tett első látogatásakor az alkirály, a' szokásos üdvözlések után, következőleg kezdé a' beszélgetést: ime, két öreg találkozik itt egy helyen. Erre Chosrew azon véleményét nyilatkozatá, hogy ő fiatalabb M. Alinál. M. Ali ezt nem akará megengedni 's azt állítá, miszerint a' seraskiert régóta öregebbnek isméri. A' krónika hallgat arról, mikép végezék ekkor vitájakat, annyi bizonyos, hogy bucsuzáskor mindkettő tökéletesen meg volt egymással elégedve. Resid pasánál is udvarolt, 's aztán esti öt óra tájban gőzörsre szállt, 's elutazott — tíz lövéssel kísértetvén a' part, álgykütl.

Ausztrália.

Az öszszes ausztráliai gyarmatok közt déli Ausztrália az, melynek legnagyobb kilátása van majd határtalan gazdagságra olly ásványkincsek fölfödözése által, miknek terjedelmességét előre még nem tudhatni, mely azonban végtelennek látszik. Ebben minden leírás megegyezik, itt csak egy nyugat-ausztráliai gyarmatos levelét közöljük, ki nemrég Déli-ausztráliát meglátogatván, honfitársit a' szomszéd tartomány állapota felől tudósítja. Ez többi közt következőleg ír a' délausztráliai bányákról: „Ezek csodálatra méltók 's valódi forrásai e' tartomány jövőendő nagyságának. Ezen egész gyarmatcsupa ásványi kincs-tömeg, mert réz, ólom, és zinkerek lónek fölfödözve 's nem igen kételkedhetni, hogy aranyat, higanyt (kényesőt) és drágaköveket is fognak találni. Higanyt kis mennyiségekben födöztek fel már's opált és gránátkövet, de réz és ólom az egyetlen ércz, min eddigelő dolgoznak. Kettejét látogattam meg e' bányáknak. Folyó évben a' cupida-bánya birtokosai 1200 tonna rezet szállítottak Angliába. De a' Burra-burra bánya a' világ csodája, az ércz itt száztól 75 rész rezet ad, mit közönséges vinnyében olvaszthatni. Az ércz-ér 17 láb magas 's nagyon széles 's benne mintegy kőbányában dolgoznak. Tíz hét alatt 17,000 ft sterlingnyi érczet nyertek belőle. Naponként újabb bányákat födöznek fel 's a' cornwallisi csekély aknákkal fel kell hagyni. Az itteni bányák egyikében sem ad az ércz kevesebbet mint 35 's legtöbb 7¹/₁₀₀ rezet és pedig ollyat, mely minden kénytől mentes.“

A' wallisi olvaszadék tudósításai, hova ugyanis a' délausztráliai rézércz nagy tömegekben vitélik, tökéletesen megegyeznek ezen adatokkal. Azon élénkséget, melyet a' gyarmatbéli bányaművelés okoz, onnan is következtethetni, miszerint octobertól decemberig (1845) több mint 4000 i-gásökröt hoztak be Port Philipből az érczfajak partra szállitása végett.

Elegyhír.

„Elisabetta“ ausztriai háromárbozos hajó borsrakománnyal Sumatrából érkezett viszsa.

A' mérsékletességi egylet férfiai Londonban a' coventgarden színházban ötnapi nagyszerű gyűlést tartottak, mit számos tag Európa legtöbb országiból 's idegen világrészekből is meglátogatott. Köriratot határozta itt a' serfőzők, pályinka-'s liqueur-gyárosakhoz, melyben felszólítják őket, miszerint az annyira ártalmas szerek előállításával hagyjanak az emberiség javaért fel. Előleges rendszabályok kidolgozása is indítványoztatott egy „világ-mérsékleti egylet“-alapításhoz, mi ugyan jelenleg abban maradt, az indítvány alapjaul szolgáló elv egyébiránt helyeseltetett, 's a' „világ-mérsékletességi egylet“ alakításának terve valósittatni határoztatott, miheryt meglesz az e' célra szükséges pénzalap.

